

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Lingwistyki Stosowanej

Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej

Prof. dr hab. Sambor Grucza

**Ocena osiągnięć organizacyjnych, dydaktycznych i naukowych
dr Emilii Kubickiej
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dyscyplinie językoznawstwo**

1. Ocena sylwetki akademickiej Habilitantki

Pani dr Emilia Kubicka uzyskała licencjat na kierunku filologia w specjalności nauczanie języka niemieckiego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2009, pierwszy tytuł zawodowy magistra na kierunku filologia polska także na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (2005 r.), a drugi na kierunku filologia w specjalności lingwistyka stosowana na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (2011 r.). Doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa nadany został na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2010 r. na podstawie rozprawy pt. *Przysłowki reprezentujące pojęcie „granicy” we współczesnym języku polskim*.

W latach 2012–2013 Kandydatka zatrudniona była na stanowisku starszego wykładowcy w Studium Kultury i Języka Polskiego dla Obcokrajowców (UMK). Od roku 2013 jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Instytucie Języka Polskiego (obecnie Instytut Językoznawstwa) (UMK), Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Dr Emilia Kubicka prowadzi stałą współpracę naukową z badaczami z Uniwersytetu Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu, Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą oraz Uniwersytetu Katolickiego w Leuven w Belgii, Instytutu Podstaw Informatyki PAN, Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie i Uniwersytetu Warszawskiego.

Kandydatka zasiadała w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych, brała udział w licznych stażach naukowych i programach zagranicznej wymiany naukowej. Brała także udział z referatami na kilkudziesięciu międzynarodowych konferencjach naukowych w kraju i za granicą. Uczestniczyła także w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych. Kilkakrotnie otrzymała stypendium Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD). Kandydatka ma także liczne osiągnięcia z zakresu popularyzacji

wiedzy naukowej. Intensywnie współpracuje z otoczeniem społecznym.

Podsumowując, mogę stwierdzić z pełnym przekonaniem, że rozwój akademicki dr Emilii Kubickiej oceniam bardzo pozytywnie. Z analizy tych osiągnięć wyłania się sylwetka dojrzałego i akademicko zaangażowanego naukowca.

2. Ocena dorobku dydaktycznego

Z przedstawionych informacji wynika, że dr Emilia Kubicka wywiązuje się ze swoich obowiązków dydaktycznych. Prowadzi zajęcia zarówno z zakresu filologii polskiej, jak i lingwistyki stosowanej, filologii germańskiej oraz logopedii. Prowadzi zajęcia na studiach stacjonarnych oraz studiach podyplomowych. Prowadziła/ prowadzi zajęcia na Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika, Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza oraz Uniwersytecie Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu.

Działalność dydaktyczną dr Emilii Kubickiej oceniam pozytywnie.

3. Ocena dorobku naukowego

3.1. Ocena dorobku publikacyjnego niewchodzącego w skład osiągnięcia naukowego

Dr Emilia Kubicka jest autorką jednej monografii oraz 49 artykułów naukowych opublikowanych w języku polskim i niemieckim (10 we współautorstwie). 24 prace opublikowane zostały w tzw. monografiach zbiorowych, pozostałe w czasopismach naukowych.

Geografia obu kategorii publikacji jest bardzo różnorodna. Publikacje w tzw. monografiach zbiorowych ukazały się zarówno w kraju, jak i za granicą. Większość publikacji ukazała się drukiem w czasopismach o zasięgu krajowym. Objętość tekstów jest różna i waha się od kilku do kilkunastu stron. Temporalne rozłożenie publikacji wskazuje na stabilny rozwój naukowy Kandydatki.

Z analizy poszczególnych publikacji wyłaniają się następujące wątki zainteresowań naukowych dr Emilii Kubickiej: translatoryka i translodydaktyka, glottodydaktyka polonistyczna, leksykografia, komunikacja prawnicza, fonetyka, składnia.

Analiza przedłożonych do wglądu tekstów pozwala na stwierdzenie, że wraz z biegiem lat badawczych dokonuje się u dr Emilii Kubickiej wyraźne pogłębianie naukowego spojrzenia na badane zakresy rzeczywistości. Z satysfakcją mogę stwierdzić, że dorobek naukowy Kandydatki jest solidny, pomnażany sukcesywnie, charakteryzujący się odpowiednim stopniem naukowej innowacyjności. Analiza ta pozwala także stwierdzić, że przedstawione w publikacjach artykułowych wyniki rozważań i badań przygotowały solidne podstawy rozprawy habilitacyjnej. Kwalitatywna analiza poszczególnych tekstów w pełni potwierdza tę ocenę. Z tekstów tych wyłania się obraz zaangażowanego badacza akademickiego.

Podsumowując, mogę stwierdzić, że dorobek publikacyjny dr Emilii Kubickiej niewchodzący w skład osiągnięcia naukowego w kategoriach kwantytatywnych oraz kwalitatywnych spełnia wymogi stawiane przed kandydatami do stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

3.2. Ocena osiągnięcia naukowego¹

Jako osiągnięcie naukowe dr Emilia Kubicka wskazała monografię pt. *Adverbialia w przekładzie. Polskie konstrukcje quasi-narzędnikowe w świetle ich niemieckich odpowiedników przekładowych*, o objętości 509 stron, wydaną przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w 2022 r.

Monografia przedstawia wyniki rozważań i badań poświęcone próbie odpowiedzi na pytanie, jaką postać mają niemieckie odpowiedniki polskich konstrukcji quasi-narzędnikowych. Badanie oparte zostało na analizie korpusu tekstów równoległych, którego trzon tworzą powieści i opowiadania, w dużej mierze kryminały. Powróćmy do kwestii materiału badawczego – korpusu tekstów. Zawiera on, w części zawierającej polskojęzyczne oryginały i ich niemieckojęzyczne tłumaczenia, 23 biteksty – polskojęzyczne teksty powstały w latach 1957–2016 (14 autorów i 14 tłumaczy), w części zawierającej niemieckojęzyczne oryginały i polskojęzyczne tłumaczenia 30 bitekstów – niemieckojęzyczne teksty powstały w latach 1949–2015 (16 autorów i 23 tłumaczy). Wybrana oś czasowa wskazywałaby raczej na badanie ukierunkowane diachronicznie aniżeli synchronicznie.

Przechodząc do oceny merytorycznej monografii, nie sposób już na samym początku nie zwrócić uwagi na niektóre „niefortunne” sformułowania użyte w tekście. Po pierwsze, na podtytuł monografii *„Polskie konstrukcje quasi-narzędnikowe w świetle ich niemieckich odpowiedników przekładowych”*, konkretnie wyrażenie „w świetle”. Otóż „w świetle” oznacza tyle co „w ramach”, „na gruncie”, „w obrębie”, „na płaszczyźnie”. Po drugie, jeżeli odpowiedniki niemieckie polskich konstrukcji quasi-narzędnikowych zostały ustalone w drodze analizy tekstów równoległych, to niemieckie konstrukcje nie są odpowiednikami translacyjnymi konstrukcji polskich. Stają się one takimi dopiero wtedy, gdy zostaną użyte w konkretnym tłumaczeniu.

Wątpliwości budzi zasadność sformułowania „Języki w relacji przekładowej” (tytuł rozdziału 1), a to dlatego, że nie tłumaczy się (nie przekłada) języka na język, tylko teksty sformułowane w oparciu o jakiś język tłumaczy na teksty sformułowane w oparciu o inny język. Języki nie mogą zatem stać w jakiegokolwiek relacji przekładowej (tłumaczeniowej).

Negatywnie ocenić trzeba także uwagi ogólnikowe i sądy bez pokrycia: „Przekładoznawcy i glottodydaktycy są zgodni co do tego, że jakość słowników dwujęzycznych pozostawia wiele do życzenia ...” (str. 8). Co prawda, brak w tym sformułowaniu kwantyfikatorów, niemniej jednak ich brak działa jak kwantyfikator ogólny „wszyscy” „wszystkich”. Tak czy inaczej, nie prawdą jest, że (wszyscy) translatorycy i glottodydaktycy taką opinię w odniesieniu do (wszystkich) słowników formułują.

Trudno zgodzić się z podejściem rozróżniającym zakresu poznania naukowego językoznawstwa kontrastywnego i językoznawstwa konfrontatywnego, jakie zostało przedstawione na str. 14. Rozróżnienie, o którym pisze autorka, nie istnieje. Oczywiście badacz może takiej dyferencjacji na własne potrzeby dokonać, ale nie dostrzegam żadnego naukowego uzasadnienia dla takiego rozwiązania. Przypisywanie językoznawstwu kontrastywnemu jedynie wymiaru glottodydaktycznego jest *passé*.

¹ Osiągnięcie naukowe wskazane przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.).

Nie można zgodzić się też z tezą, że obiektem badań językoznawstwa konfrontatywnego jest płaszczyzna określona przez de Saussure'a jako „langue”, a obiektem badań przekładoznawstwa płaszczyzna określona przez de Saussure'a jako „parole”. I to nawet gdybyśmy byli pewni co do tego, do jakiego zakresu rzeczywistości wyrażenia te odnosił ich autor. Jeżeli obiektem badań przekładoznawstwa ma być „parole”, to tak rozumiane przekładoznawstwo jest językoznawstwem.

Jeżeli chodzi o innowacyjność przedstawionych rozważań, to ta ich część zaprezentowana na stronach 11–38 oraz 45–65 monografii nie wnosi nic nowego. Powiem więcej, w dużym stopniu zniekształca i spłaszcza dyskusję (i jej ustalenia) prowadzoną w poruszanych kwestiach.

Podkreślić pragnę, że na marginesie niniejszej opinii pozostawiam kwestie związane z nazwami „przekład” i „przekładoznawstwo”. Jasno w tej sprawie wypowiedział się m.in. Jerzy Żmudzki², z którym zgadzam się w pełni.

Uwag krytycznych nie mam w odniesieniu do obszernego i wyczerpującego, jak na potrzeby przeprowadzonych badań, opisu operacji quasi-narzędnikowych (str. 67–102). Za quasi-narzędniki w wąskim sensie Autorka uznała: (1) wyrażenia składające się z rzeczownika w narzędniku i dołączonego do niego przymiotnika, (2) komentujące czasowniki, których znaczenie (całkowicie lub częściowo) pokrywa się ze znaczeniem rzeczownika, w którym przymiotnik stanowi centrum semantyczne frazy a całość pełni funkcję adverbialną i odnosi się do inherentnych właściwości „narzędzi” lub, parametrów fizycznych akcji poprzez wskazanie na incydentalnie (chwilowe) właściwości „narzędzi” lub emocji lub stanów przypisywanych agensowi. Obiektem dalszej analizy były quasi-narzędniki typu: *_ głosem i _ tonem, _ wzrokiem i _ spojrzeniem, _ krokiem, _ ruchem i _ gestem*

Uwag krytycznych nie mam także w odniesieniu do bardzo szczegółowego opisu wyników analizy wybranych typów quasi-narzędników występujących w badanym korpusie (str. 103–183).

Do najważniejszych ustaleń Autorki zaliczyć trzeba to, że polskie quasi-narzędniki mają w języku niemieckim ustalony odpowiednik oraz to, że formalne narzędniki nie pełnią wyłącznie funkcji stylistycznych wariantów leksykalnych przysłówków, że przysłówki i quasi-narzędniki nie są równoznaczne semantycznie, ponieważ przysłówki komentują akcję całościowo a quasi-narzędniki komentują akcję poprzez wskazanie na jeden z jej przejawów oraz jedną z jej właściwości.

Ocena końcowa.

Na pewne mankamenty monografii zwróciłem uwagę powyżej. Mocną stroną monografii jest wnikliwa analiza materiału badawczego oparta na solidnych podstawach metodologicznych. Przedstawione przez dr Emilię Kubicką ustalenia tworzą wartość naukową monografii. W mojej ocenie monografia przedstawiona jako osiągnięcie naukowe stanowi poszerzenie dotychczasowego dorobku lingwistyki, w szczególności polsko-niemieckiej lingwistyki konfrontatywnej.

² Żmudzki (2018): „Kilka refleksji nad aktualnym stanem nauki o translacji”. W: *Orbis Linguarum* 51. S. 459–470.

4. Konkluzja

W mojej opinii dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny dr Emilii Kubickiej, w tym wskazane osiągnięcie naukowe, spełniają wymóg art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.) i tym samym stanowi podstawę do nadania Kandydatce stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo. Niniejszym wnoszę o dopuszczenie Habilitantki do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo

Warszawa, dnia 13.06.2023